

LART

A TINÓDI KLUB IRODALMI FOLYÓIRATA

Bitter T. Ákos

Feleségemnek

Nézd el nekem
ha szó-kövekkel dobálóztam
hogy kép-késekkel vagdalóztam
nézd el nekem

Nézd el nekem
ha virág-dallal illatoztam
hogy méz-életet kóstolgattam
nézd el nekem

Nézd el nekem
ha fájdalmamat megmutattam
hogy néha-néha gyáva voltam
nézd el nekem

Nézd el nekem
ha álmaimban máshol jártam
hogy titkaimat megtartottam
nézd el nekem

Nézd el nekem
ha szerelmedtől részeg voltam
hogy testedet is birtokoltam,
nézd el nekem

Nézd el nekem
ha gondolatban háborúztam
hogy életedet fogyasztottam
nézd el nekem

Nézd el nekem
ha emlékekkel megrakottan
hosszú útra magányosan – ha elmegyek
nézd el nekem

TAKARÉKSZÖVETKEZET

A régi barát

az új világban

Kovács István József

Visszamennék

Poros dűlőutak
roskátags kis tanyák.
Hej! De nagyot
változott azóta a világ.
Hová lett
a mezítlábas
gyermekkorom romantikája,
a rongyfoci,
a deszkakeretes
iskolátáska,
nádbuzogányos
mesekirályságom
(emlékeimben él
a régi mámor),
nádi hegedűm,
a fűzfásip,
vízi világom, nádország
(zúgó zenéje visszahív),
akácok erdők,
a szarkafészkek,
királydinnyés tarlóok
(nosztalgizva visszanevezek),
az öreg Miska
meg a szamara.
Kalászt érlelő nyarak
sárga aranya,
a kukoricások,
a legeltetések,
istállógerendán
fűstifecskefészkek
(félek, nem látlak
már többé soha).
Szakállas vén kecském
meg a kisgidák
(oly boldog voltam,
virgonc kisdíák),
a templomi kórus,
a harangzúgás
(mi maradt nekem?
csak panellakás...)
Ma már csak emlék.
Vesszőparipámon vissza-
visszamennék...
De az évszörpóim
elzárják utamat.

Szaniszló János

Kényszerleszállás nullpontra

Kilehelt párájú alkoholgőzökben forgolódom. Valaki az
súgja a fülemből, a betűre vetett hazugságot ideje eldobni
hülye volt Lenin s Majakovszkij.

A sarokba nézek, egy számárfej számárfület mutogat.

– Ki vagy, te átkozott?! – kérdelem.

– Mr. Depresszió vagyok.

– Mit keresel itt, ki a franc küldött?

– Belőled születtem, mint egy gyufásskatulyából a gyufát
magadból húztál ki. Én vagyok a poharadból, aki visszane-
zett. Álmaidban a nő, akit sosem kaptál meg, a főnök, ak
nem nevezett ki, a szerkesztő, aki mint lócitromot a ren-
dőr, visszarugdosta írásaid.

– Miért engem választottál?

– Kezdetül jó alany voltál, még klottgatás surmó korod
ban megtetszettél nekem, amikor a saját ételeden kényez-
tetted, az ágyadban is veled alvó macskádat egy kutya sze-
med láttára széttepte. Benned már akkor rés nyílt a szá-
momra, hogy beléd költözzem, kudarcaidból kifejlődjem
Mókázik velem a rém, éjszakánként a terror színházát
játssza bennem. Átadja Lucifer hadüzenetét, amelyben
örök életre ítélték, de mindvégig szenvednem kell. Hami
az ingám, az élet félhomályos alagútjából nem tudok kita-
lálni a fényre.

Az úton elém fekszenek szétvert lábakkal koszos szárny-
morbid angyalok. Fülemből mind egyet súgnak:

„A mennyországban kellemesebb a klíma, de a pokolban
több a haverod.”

A vérvörös színű erdőben az ágak fölött meztelenül lebe-
gymáson egy férfi és egy nő. Hatalmas nyilvessző veri á
mindkettőjüket. A szabadesés áldozatai. Isten kiejtett
kezéből a fogpiszkálót, s parázna szobrokat talált el.

A szép látványnak vége. Apró szemekben megered ezü-
s porként lassan a vér.

A fák között kukkoló önkéntes vértanúkat felmentették
mert alkalmatlan volt a vérképük. Felháborodásukban el-
mentek partizánnak a csend vágányait felrobbantani:
Mennék én is, de a hétköznapi korlátlan korlátai bekeri-
tenek, s önmagukból bitófát ácsolva fenyegetően rám ki-
áltanak.

– Menj csak fel a lépcsőn, és dönts el, akasztó vagy akasz-
tott akarsz-e lenni!

A lépcsőn menve eléneklem a hóhér éji dalát, ez is eg-
munkadal. A csuklyát fejemre húzom, s felszabadulv
egyenként kivégzem az egymás mellett sorjázó hétközna-
pokot s a közöttük bújkáló Depressziót.

T. Ágoston László

Kalmopyrin

Amint ott ültek a kórház folyosóján, a kis fehér padon, Sutányi szeme a felhólyagosodott, pergő festékre tévedt, és megcsóválta a fejét.

– No igen... – dörmögte maga elé, és legyintett egyet.

– Ez semmi – állt meg előtte egy fiatal ápolónő. – A hátsó folyosót tetszene látni, ott már a vakolat is omlik. A takarítónőket oda se engedik, nehogy elpletykázzák odakint, mert aztán be se teszi hozzánk a lábát egy jobbmódú beteg. A minap is mi hordtuk ki a sített az egyik kolléganőmmel. No, de ne szólj szám, nem fáj fejem!

– Hmm... Ki hinné, hogy ilyen is lehet a huszadik század végén? – vette komolyra a figurát Sutányi.

– Ilyen? – húzta el a száját a nővér. – A múltkor is fél napig szaladgáltam egyik főnőktől a másikig, mire tudtam szerezni egy kis fertőtlenítőszeret a kacsákhoz meg az ágytálakhoz. A gumikesztyű közben szétmállt a kezemen, mert már harmadszor mosták.

– Gumikesztyűben szaladgált fertőtlenítőszerért?

– No igen, mert hideg volt, ebből a fizetésből meg nem telik pamutra.

– Nesze neked, higiénia...

– Micsoda? A vécé meg a fürdőszoba tele van csótánnyal. Nincs pénz az irtásukra. Mielőtt bemegyünk, valamelyik bátor beteggel fölkapcsolatjuk a villanyt, mert a fényt, azt nem szeretik.

– És ha valamelyik betegnek sürgős a dolga?

– Itt, kérem, mindenki a saját hálóruciját használja, és a hozzátartozó mos. No, erről ennyit... De ha elmondja a főorvos úrnak, letagadom. Nem akarok én munkanélküli lenni...

Ezzel és egy csábos mosollyal elviharzott az egyes bel irányába. Sutányinak még arra sem volt ideje, hogy felocsúdjon első ámulatából, máris ott állt előtte egy fehér köpenyes, jovialis, időtlen arcú úr, és a kezét nyújtotta.

– Bocsásson meg, hogy megvárakoztattam, de tudja, egyre inkább főkönyvelőnek érzem magam, mint főorvosnak. Nekem kell pénzt szereznem, hogy bért fizethessünk, én alkuszom a kőművessel, a vízzel, a... No jó, ezt nem kell megírni!

– Főorvos úr!...

– Tudom, a maga ideje is drága. Szóval, felkészültünk a pestisre meg a kolerára. Előrebocsátom, hogy nálunk ilyen még nem fordult elő, és bízom benne, hogy nem is fog. Ez, kérem, Európa. Európaiak a higiéniés viszonyaink, rendelkezünk a legújabb európai gyógyszerkészítményekkel meg minden.

Összefoglalva: minden adottságunk megvan ahhoz, hogy az Egyesült Európa tagállamává váljunk. Írja? Minden eshetőségre készen leválasztottunk két ágyat a 48 személyes kórteremben a fertőzésgyanús esetek számára. No meg kialakítottunk egy luxuslakosztályt is, mert ugye ha nem tb-kártyával jönne a beteg... Érti? Önálló gazdálkodók vagyunk. Egy ilyen beteg megmenthetné a kórházat a csödtől. Ezt nem kell írni. Azt viszont igen, hogy határozottan visszautasítjuk a kórházunkról terjedő rosszindulatú pletykákat és aljas rágalmokat.

– Milyen rágalmokat?

– Mindenféle rágalmat. Mi felkészültünk, kérem!

– Hehe – kuncogott Sutányi. – Ez úgy hangzik, mint amikor a Köztisztasági Vállalat felkészült a télre. Emlékszik rá? Aztán leesett a hó, és nem gondolták, hogy fehér lesz...

– De kérem! Maga kinek a pártján áll?

– A hóekékén.

– Nem ezt kérdeztem. Melyik laptól jött a szerkesztő úr? Ki a főnöke?

– Ja, egyiktől sem. Én csak a Kalmopyrint hoztam be a nagynénémnek, mert mondta a nővére, hogy a kórháznak nincs rá pénze.

Kulimár János

A végzet asszonya

(Ava Gardner emlékére)

Messzi múltból
tört rám a kép, a szó,
s véremnek pezsdülést
nyújtott,
mint a trópusi nyárnak
egy maréknyi hó.

Kilimandzsáró hava
négy évtized múltán
is szíven üt...
Hemingway ugyanígy
imádtá-e
gazellamozgású zöld szeműt.

Micsoda éjszakában
fogant e nő és hol?
Hegyek magaslatán
vagy a tűz gyomrában, lent?
Kutatom azt a fészket,
hol csodás kalandok
titkait ringatja a csend.
És úgy kívánczik lelkem
szavának édes ízeire.

Aphroditéi szépség volt,
gesztenyeszín hajából
perzselő lángnyelvek
csaptak a tengerekre,
s mikor elment
– egy barátságtalan reggelen –,
érzéki száj lehelt
sötét árnyakat a fellegekre.

Bornemisza Attila

Mózes igaza

S Gosenben sirt már a föld is
 vérzett a háta a tájnak
 talán nagy mutáció volt az az ország
 ezer istene sem segítette mert
 a nyomorultak arca verejtékként
 hullott a földre
 törd le e népnek nyomorát s egy
 igaz Isten szólott a lángból
 Mózes a Vagyok szólít apáid
 anyáid Istene immár
 Hozd ki a népem a Szolgaság vad
 iramából s szóljon a bátor
 Áron a dadogó szád igazával
 s néked elmondom majd a beszédem
 Védem e népet Atyáid vérét én
 az egy igaz Isten hozd ki őket
 a Szolgaság Zivatarából az áldott
 Ígéret Földjét adom e népnek
 S tetted ahogy a Hang parancsolta
 úr meg szolga és szolga meg béres
 a véres föld hátán mind gyalogoltak
 tűzoszlop mellett melyben angyal állt
 karddal és kardal kísérte a Kivonulást
 Ne tegyen mást ez a nép se
 Elég e a Szolgaság hazájából a Hit hazájává
 tenni e földet
 Te segítsd meg a maroknyi népet Áron
 is szóljon hogy vétek az árva magyarra
 az ezredvég éget tetovál csillagot immár
 Kin már látni e Népet ki megelégtelt minden
 érdemesült tant és hinni akar
 Oh drága magyar véreink immár hinni akarnak
 a karnak mely mózesi immár győznie kell
 S betelik majd az igazak Csendje a kicsiké
 meg a legkisebbeké mint Keresztelő János
 aki volt lesz és marad a világ árva
 „útkészítője”
 Mily dőre e vers is dőre a szó Mózes
 riadót ver a magyarság dobja
 Indulj a dombra hogy Isten az Égben
 újra jelölje keresztény kicsi hazánk
 elárvult népe iránt a szeretetét
 mondd hogy igaz lesz mondd hogy elég

Homérosz

Pádár Julianna

A barátság példaképe

(In memoriam Gerencséri Jenő)

Futó évek változó negyedében:
 Remény-tavaszbán, nyárban, őszben, télben
 Egy óriás emberség élt a létben

E nagy fővárosunk angyaliságán
 S a zöldellő hazánk sokfajta táján
 Tört lelkek bűbánatát elenyészte

Írás-génnel közösödött a támfa
 S agyából tudó világító lámpa
 Ránk sugárzott kézmeleg embersége

Létidőben képes volt újságolni
 Hazait s külföldi utazást hozni
 Egyaránt ifjúságnak s öregségnek

A kegyetlen végfalál elrabolta
 Bajódó testét anyaföldbe lopta
 De bennünk él örökzöld szép emléke

Édes Istenem, vedd jobboldra támként,
 Hogy utód szívébe csillagvirágként
 Éljen a jó barátság példaképe!

Hinora Márta

Létő

Születés és halál.
 E két harcot
 magadnak kell megvívnod.
 S ami közte van?
 Csak átmenet.
 Irányítanak vakon fényjelek,
 hitekbe vetett véletlenek,
 sodornak, tipornak,
 felemelnek, ki tudja,
 meddig s merre.
 Hogy hová jutsz?
 Csak Te tudod.
 De ezt már el nem
 mondhatod.

Vántsa Zoltán

Kiáltás

I.
 Halandzsa itt a szó
 és látszat már a tett.
 Gonosszá vált a jó,
 mi szent volt, préda lett.
 Irgalom nincs, csak átok
 meg izzó gyűlölet.
 Bosszú-tüzeket látok,
 testvér testvért ölet.
 Kalodában a lélek.
 Űres, pusztulni hagy.
 Jelszó: a mának élek –
 de kötélre küld az agy.
 Ópiumláz a vérben –
 lebegő pusztulás.
 Uram! E földi létben
 csak gyász van? Semmi más?

II.
 Uram! E földi létben
 miért sorvad el a hit?
 Sátán vihog a légben
 hegyezve karmait.
 Uram! E földi létben
 mikor lesz végre rend?
 És a végtelen térben
 lesz-e még béke, csend?
 A kín meghallgatásra,
 Uram, mikor talál?
 Pokolra, pusztulásra
 ítélte? Rút halál!

III.
 Ments meg, Uram,
 kegyelmeddel!
 Kapzsi a bűn,
 tettét – látod!
 És megváltó
 kereszteddel
 jöjjön el a
 Te országod!

Ima

Nyárizű
 csókokod ég
 szélverte számon.

Úristen!
 Bűnömet
 ne kérd még számon!

Alázat szőnyegén

(Üzenet L. Lénának)

Opuszaidat hordom magamban –
 Megrozsdált őszben
 Kamasz tavaszban
 Széltépte nyárban
 Jégmarta télben
 Alázat szőnyegén
 Konok büszkeségben

Hetényi György

Egy költői előadáson

(A budapesti Szabó Ervin Főkönyvtárban)

Ha nem jött volna senki el,
 csak Te és szíved maga;
 csodás lett volna akkor is
 a verseim szózata.

De jöttek többen, kedvesen
 mind hallgattak is nagyon:
 szavakban zengtek verseim
 a szálló pillanaton.

Könny hullt szemekből szerteszét,
 míg esett hideg eső.
 Nimfák zenéltek lágy zenét,
 hogy felforrt a levegő.

Így lett csodásan szép e nap,
 míg utam ide elért.
 Égen hány csillag elszaladt
 s elvitt hány költeményt.

De ami ittmaradt, ma még
 az szabad, szeret nagyon.
 Valami tűz, ha bennem ég,
 az fenn jár a Tűznapon!

Horatius

N. László Endre

Hídon megyünk, tudod-e?

Nézte a vizet, az egyhangú nemtörődőséget, ami lomha nőtényként hevert végig a tájon. Vízírisz fölé hajol a fűz. A haját mossa vagy bámulja magát benne?

A sulyommal, kákával, sással szegélyezett álmos tavacska partján hason fekve leste a békákat, pióákat meg a molnárkákat. Zizeg a nád – hallgatnak a tündérrózsák. Néha béka cuppan a tóba. Ezüsthátú halak kergetőznek, és nézi őket a bolond, a falu bolondja.

Reggel óta ül itt, a tó partján. Most nyugodt az arca, nem zavaros a szeme, szája sem szór csúf szitkokat a csúfolódó kölykökre. Inkább egy álmodozó csavargónak nézne az ember. Kócos és zsíros a haja, reggel csak az ujjával fésülködött, azóta meg csak a könnyű szél simogatta borzasra. Gyűrött, rongyos inge, elnyűtt katonanadrágja, ócska bakancsa nemcsak szegénységről árulkodik, hanem arról is, hogy senki nem tartja őt rendben.

Mióta elment Borika. Azóta... Azóta nem viseli gondját senki. Ártalmatlan bolond, a légynek sem ártana.

A szél megborzosgatta a hatalmas nyárfák ezüstsűrű leveleit. Szárcsa úszott ki a tóra. A bolond meg csak bámult maga elé.

Majdnem harminc évvel ezelőtt halt meg Borika. Harminc év nagy idő – harminc év olyan kis idő. Azóta népesebb lett a kis temető és nagyobb a falu. De a bolond Zsiga csak arra emlékszik, ami harminc évvel ezelőtt történt.

Azóta megállt az idő! Az emberek arc és név nélküli árnyakká lettek. Nem ismer meg senkit, még a rokonokat sem. A múltban él minden idegszállal, minden vércseppjével.

Igen, harminc éve történt! Igen, csak tegnap történt!

Zsiga a cséplőgépen dolgozott. Veszekedett forróság volt, kéken és kénársárgán izzott a levegő. És még az az istenverte por. Csípte, marta az egész testét, könnyezett bele a szeme, de nem volt arra sem ideje, hogy megtörölje. Akkor rohant oda jajveszékelve a szomszédasszony.

– Jaj, Zsiga! Jaj, istenkém! Szaladj haza, Zsiga! Boris leesett a padlásról!

Megmerevedett a táj, a levegőben táncoló porszemek mintha szilárd egésszé álltak volna össze. Mintha a cséplőgép zúgása is elnémult volna. Csak a vére zúgását hallotta zakatoló agyában. Nem kérdezett semmit. Rohant haza, mint egy eszement. Nem is hallotta, hogy valamit utána kiáltottak.

Bori az ágyon feküdt, sápadt volt nagyon, és Zsiga halálra rémült. Amikor a szenvedő asszony meglátta, bágyadtan elmosolyodott.

– Ne félj, Zsiga... Nincs semmi bajom. Mindjárt jól is leszek, csak egy pohár hideg vizet adj...

De nagyon halkán mondta. És a szeme is könnyes volt, mint a halódó őz. Nagy, melegbarna szemek.

– Hogy az az isten... Mi... mi történt veled, Borika? Hogyan történt? – esett térdre a libegő, csupa izom ember az ágy előtt, és úgy vette kezébe az asszony kezét, olyan óvatosan, ahogyan a fészkekből kiesett madárfiókat.

Közben a szomszédasszony is megjött, és most ő kezdte mesélni Borika helyett.

– Kukoricát akart lehozni a padlásról, és leesett a létráról. Én éppen vizet húztam a kútnál, és hallottam a puffanást. Nem is tudott szegényke lábra állni, úgy hoztuk be a szobába!

– Mit tettél, Borika? Jaj, mit tettél! – tördelte kezét a férfi kétségbeesetten és nézte a szép fiatalasszony meggyötört, fájdalomtól dülte arcát. Talán még sohasem látta ilyen szépnek, mint éppen most. Soha nem tartotta ennyire értékesnek, ennyire nélkülözhetetlennek, ennyire drágának.

– Bélust elugrasztom az orvosért! Mindjárt jönnek, mindjárt... – sajnálkozta ki a szomszédasszony, közben egyre nagy, töredezett körmű kezét törölgette agyonfoltozott kék kötényébe.

Az öreg falióra kondítani kezdett: egyszer, kétszer, háromszor. Annyiszor, ahány éve együtt voltak ő meg Borika.

Az asszony hörögve köhögött, és a szája szélén valami piros csillant meg. Talán vér... Máskor is szokott köhögni, valami baj volt a tüdejével. De most egészen másképp köhögött. Az egész teste rázkódott bele, és a fájdalomtól patkokban folyt arcáról a veríték.

Zsiga csak úgy, begombolatlan ingujjával törölte le az asszony szájáról a vért. Olyan szép színe volt, mint a pipacsok. Éppen olyan...

Pipacsok a poros ingen, pipacsok Borika sápadt ajkán. Szép piros pipacsok... Átkozott piros virágok, a halál gonosz virágai. Még a szaguk is a halál szaga.

Aztán befutott Bélus.

– Az orvos nincs otthon... – lihegte.

A szobába beszűrődött a cséplőgép zaja, de olyan halkán, mintha csak egy tücsök ciripelt volna. Az udvaron káráltak a tyúkok. Nyikorgott a kerek kút. Az úton megrakott szekér zörgött.

– Ne félj, Zsiga – susogta az asszony. – Mindjárt jobban leszek... Mindjárt felkelek...

De nem kelt fel. Egyre sápadtabb lett... Egyre halkabban beszélt. Panaszkodni kezdett, hogy nagyon fájik a lába. Hogy elzsibbadt az egész alsó teste...

Késő estére került elő az orvos. Öregesen pislogó szemén, vastag szemüvegén meg-megcsillant a petróleumlámpa fénye. Mindenkit kiküldött a szobából. Nagyon sokáig volt odabent.

Talán nem is... Csak Zsigának tűnt úgy.

Aztán kijött, és azt mondta... azt mondta, hogy... hogy már csak az Isten segíthet... Gerinctörés és belső vérzés. A keréknyúzó úton kórházba sem vihetik...

Akkor... Igen, akkor kezdődött Zsiga betegsége is. Nem tudott bemenni Borikához. Érezte, hogy kétségbeesett arca mindent elárulna a szerencsétlen asszonynak. Úgy, ingujjban indult neki az éjszakának.

Részegként botladozott át árkon-bokron, nyárharsogó tarlón. Az ereiben vér helyett olvasztott ólom folytott talán. A foga csikorgott, mint amikor az ekevas kőbe ütközik.

Érezte, hogy most otthon lenne a helye, Borika mellett, de nem tudott hazamenni. Vitte a lába, a kétségbeesése, a tehetetlenség baromi dühe.

– Azt a keserves úristenit... az úristenit... – hajtogatta egyre. Istengyilkoló haraggal véste körmeit a tenyerébe, mintha valakit meg akarna fojtani. Valakit, aki igazságtalan, mert a szegényektől is dézsmát követel. Valakit, akit jónak hazudnak a papok, de érzéketlen és könyörtelen a gyengékkel szemben. Egyszerű agyában megformált primitív istenén szeretett volna bosszút állni, de csak maga magát emészthette. Valahol bent kihuny a fény, amit értelemnek neveznek. Csillagok pörögtek a feje fölött vagy világító bogarak. A képek filmszerű pörgése hol lelassult, hol annyira meggyorsult, hogy a képek összemosódtak. A pompás nyári éjszaka feketesége tusként itatta át az egész embert. S ettől az éjszakától akkor sem volt már menekvése, ha ragyogott a nap. A brekegő békák mintha csak ki akarták volna gúnyolni a szerencsétlent. Csillagok a földön, csillagok a vízen, csillagok az égen. Lent és fent és mindenütt. Valahol éjfél kongatott egy toronyóra.

Harmadnapra a kakastollasok vezették haza, mint egy eltévedt kisgyereket. Akkor látta meg újra Borikát: koporsóban, feketében, gyertyák között...

Üvölteni kezdett, majd zokogni. Ki akarta venni az asszonyt a koporsóból. Úgy fogták le. Azután mellé akart feküdni. Erőszakkal öltöztették át az ünneplő ruhájába. A konyhaszekrényben pálinkát talált, egy egész üveggel. Le sem vette a szájáról, amíg volt benne valami.

Hullarészegen esett bele a vályúba. Összetévesztette a koporsóval: az életadó vizet az életadó asszonnyal... Akkor józandott ki, amikor már vitték ki a koporsót az udvarról. Már annyira, amennyire egy elmeháborodott kijózanodhat.

Bárgyú arccal botorkált a koporsó mögött, azután egyszerre csak jajveszékelné kezdett. Minden volt ez a hang, csak emberi nem. Vagy talán nagyon is emberi, öseemberi? A tudatalatti én legsötétebb rejtekéből tört elő.

– Hídon megyünk, Borikám... Tudod-e?

– Pista sógor háza előtt megyünk, Borikám... Tudod-e?

A halottnak harangoztak. Tompán szólt a harang szava, mintha megrepedt volna. A „tudod-e-t keservesen vijjogó hangon, refrénszerűen rikoltozta. Nem, ez nem ének volt! Inkább a pokol tornácán lángok közt gyötrődő, elkárhozott lelkek egeket öklöző jajsza.

Azóta állt meg rohantában az idő. Mióta elment Borika. Harminc éve... Tegnap!

Ihász-Kovács Éva

Mózes

(Szondi Lipót, Kodolányi János után)

Te kellenél megint
törvényt adni a földnek
törvényt a törvényeknek és a
törvénytelenységnek
úgy ahogy akkor
mikor az Úr szólt a
csipkebokorból
abból mely el sose égett
a népek harcait leigáznád
elmondanád azoknak
– Áron szájjával szólva –
hogy szolgál és úr egyformán
arra vétetett amelyre teremtették
a teremtesre a csodákra
arra hogy meglássa az Ígéret Földjét
amely itt van most is a lábunk alatt
rajta járunk menetelünk
de nemigen figyelünk oda
mint ahogy
soha semmire se figyelünk

Te beszélj nekünk
arról hogy a föld
ama ígéret földje ahol
megszólal és
lángot vet minden bokor
úgy ahogy rózsa a nyárban
s megfáradtan is küzdjük a célt
a békés egymás mellett élést
s tartsuk be a törvényeket
Beszélnél nekünk Mózes
hátha mindenki Rád figyelne
s elolvasnák őt könyvedet is
itt ahol szinte nem olvasnak
Elmondanád minden magyarnak
amit a hang Beléd ojtott
hogy osztott kezeinkből
megépül az Ígéret Földje
szétválk a tenger
s megszólal az Égő Csipkebokor
s emberi hangon felolvassák a kőtáblákat

Németh Erzsébet

Menekülés

Megismersz-e az álarcos szavakban,
amint simogatlak százféle alakban?
Pedig velem se vagy...

Menekülök,
szemed szerelmes bolygójáról,
elmenekülök a virágzó csendbe.

A mindenség szirmai hullnak,
lehullnak
egy vérző sírkeresztre.

Rudnai Gábor

Ars poetica

Szobámban a pók a párka,
szövi folyton fonálát.
Cukrot dobtam egy pohárba –
ki hagyta ott kanálát?
Három buborék rohan át,
elpattan a víz színén –
volt vagy nincs, forog a világ,
ebből nem lesz költemény.

A gondolat mint a pisztráng
síklík át a verssoron,
tartóztatnád, háló, istráng
nem segíthet. Lesz jogom
majd énekelni, mert rokon
elem víz, föld, levegő –
a történelem romra rom,
órákból szétfolyt idő.

Nem lélegzet, csak ketyegés
a koponyák résein.
Egy élet átélni kevés
minden lét előtti kint.
S a lét utánit! Mert megint
folytatódik az egész,
s mire eszmélni föltekint,
már az időtlenbe vész.

Nincs múlt, jövő, csak jelen.
Utókor? Önámítás.
S mégis most kezdődik, velem
az időszámítás.

Társtalanul

Az ág hegyén didergő
csillag tollászkodik,
alatta sír az erdő,
tavaszról álmodik.

Nekik talán az emlék,
neked talán a táj –
a nem-volt s nem-lehet-még
merev magánya fáj.

Változatok a szomorúságra

1.
Hajad szivárvány, esőcsepp szemed.
Vihar-szerelmem, megsértettelek.

2.
Ékszered igazi, könnyed, hamis,
ha megfordul a piramis,
ágyé kod hintázó kert,
Semiramis.

3.
Hajó-hazádon
átdőf a zátony.
Szomorúak tenyere
szikomorfa levele.

Metszet

A csend üvegfalán a karc –
egy arc
s neved,
áthúzva szénnel: nem lehet.

Interieur

Gyűrött a kockás takaró.
Behorpadt a szőnyeg.
Valami szirupos sláger.
Ez maradt belőled.

Egyedül

Sötét van és a fák
alatt fehér virág:
levetkezett ruhák.

Árkon-bokron át
körözve száll tovább
a szomjúság.

Dénes Géza

Vérátömlesztés

A sárga kavicsos kis utak között frissen ázott virágágyak, mind tele színes, illatos virágokkal. Az ablak előtt a legdúsabb, mint ha azt akarta volna a kiültetője, hogy itt, a betegek közelében illatozzanak káprázatos szagukkal. A virágok tele zümmögő méhekkel. Egy-egy szirmon négy-öt is tolakodik, hogy bedughassa csápját a szép sárga virághoz.

A kórház napos oldalán néhány lábadozó beteg támasztja a falat, mert jólesik sütkeznie a várt, de nehezen érkező tavaszi napfényben. A kék égen golya kering kiterített szárnyakkal. Lustán, nyomasztó csendesen írja a köröket. A közeli szőlőskertből hallatszók madárkák féktelen füttykoncertje, a zsongó tavaszi levegő új erőt ad a betegeknek. Az ablakpárkányon is feléledt néhány tavalyi dongó, rá-rászáll egy-egy újszülött, szárnyát bontogató katicabogár. Széltől védett része ez a kórháznak, s ahogy odatűz a nap, felmelegíti az ablakot, bent a szobát is végigpásztazza, s a közeli kórházi ágyon egy beteget.

A beteg lélegzete szabálytalan, sápadt arcán lassan pereg a könnye. Halkan nyöszörög. Pillanatra kinyitja a szemét. Homályosan látja az ápolónő arcát, de nem tudja, ki az, azt sem, hogy hol van, él-e, hal-e, álmodik-e, mert gondolkodni is nehéz, fárasztó. Az emlékekbe zuhan vissza. Elmosódott képek jelennek meg előtte: amint áll a traktorja mellett, miközben látja, hogyan rakják pótkocsiját a megengedettnél nagyobb teherrel púposan tele; az arra járó brigádvezető is figyelmezteti, de ő csak elindítja traktorját, útközben beugrik a faluszéli kiskocsmába egy fröccsöt, aztán már két decit tisztán meginni, holott jól ismeri a KRESZ-t, világleletében törvénytisztelő, büntetlen ember volt, s mégis enged a barátok csábításának; a reggeli vizsgálatkor meg sem nézte a fékberendezést, s most rohan a pótkocsival és terhével a lejtős úton lefelé, s hiába tapossa a lábfejét. A kanyarnál elveszti uralmát gépe fölött, az áttöri a védőkorlátot, és ő a nagy teherrel együtt a mélybe zuhan. S ahogy fekszik a traktor kifordult kerekei alatt, mérhetetlen fájdalommal felnéz a felhőtlen égre, ahonnan rámosolyog felesége és aranyos kismadárkája, a kis szöske lánygyermek, akit a világról oda nem adna senkinek.

– Élnem kell! Kell! Kell! – kiált fel görcsös szájjal.

Amikor a fehér köpenyes ápolónő hozzálép, ismét magában beszél. Az ágy csurom víz a verejtéktől, homlokán izzadság gyöngyözik.

Orvosok és ápolónők jönnek a szobába, karját megfeszítik, a hajlatánál leszorítják, és a megduzzasztott érből vért vesznek. Nem érzi a tűszúrást, tudatában még mindig ott fekszik a traktor kifordult kerekei alatt, feje fölött a kék égen felesége és gyermeke mosolyog arccal. Hasítja a fájdalom, mintha tépnék, cibálnák összeroncsolt vállát, karját és belül a tüdejét. A tűszúrás semmi ehhez képest. Most egy felhő mögül lehajol hozzá szöske kislánya, arcára borul, és a fülébe kiált: „Édesapám, ígérem, ezentúl nem leszek rossz, csak ne hagyj itt!” Szeretné megsimogatni a gyereket, de karját nem bírja mozdítani. Az is megerőltetésébe kerül, hogy kinyissa a szemét, s amikor ez végre sikerül, csak a nagy üresség, a kórház mennyezete tátog feje fölött.

– Hol vagy, kislányom? Élni akarok!...

Hirtelen félrebillen a feje, mert nagyon kimerült, óriási megerőltetésébe kerül még a gondolkodás is. Mikor az ápolónő kendőjével letörli álláról a habzó vért, már horkol. Aztán újra felriad, és eszméletlenül kiabál. A kedves arcú ápolónő most már elkomorul. Ismeri jól a halált, tudja, hogy nincs mire várni. Megnyomja a falicsengőt, mire megjelenik az ajtóban egy másik ápolónő. Olyan kedves arcú és fiatal, mint ő maga.

– Azonnal rohanj Császár főorvos úrért! A balesetes állapot a súlyos. Igyekezzenek a vérátömlesztéssel. Sürgős! Ilyenkor itt nincs alá- és fölérendeltség. Az ápolónő parancsként viszi a főorvoshoz a legújabb üzenetet.

– Igyekezzenek! Sürgős!

Az ajtóból még visszaszól:

– Az előbb benéztem a laborba, néhány perc múlva megállapítják a vércsoportot. De azért rohanok.

A beteg újra megmozdul. Félig bírja kinyitni a szemét, erőltetnie kell, mert olyan most az ablak, mint egy hatalmas, csodálatos színpad. Nincs az a rivaldafény, ami úgy megvilágítaná. Hirtelen, mintha a színpadon a halált látná megjeleni. A komor, sötét halál félelmetességét aláfesti néhány rivaldalámpa kikapcsolása, amint a nap egy bárányfelhő mögött megbúvik. A halál feléje közeledik. Igen, lassan lépdelve jön. Lelép a színpadról, a levegőben úszik tovább, kezében pallos, zörög a csontja, és vigyorg.

– Nem! Nem fogok veled menni. Birkózunk, amíg csak bírunk! – kiált oda a vigyorgó koponyának.

És megkezdődik a kimerítő küzdelem. Arca az erőltetés-től percenként változik. Teste verejtékben fürdik. Egyetlen gondolata: élni a családért, a kis szöske gyermekért, legyőzni a halált.

Az ápolónő burkolt félelemmel figyeli az ágyban viaskodó beteget. A halál meg látja, hogy áldozatának még van ereje, hát hagyja. El tudlak én vinni harc nélkül is, gondolja. Éjfélre úgysem marad egy csepp véré sem. Addig várok.

Jól tudja, sejtí, megérzi a kis fehér, köpenyes, hogy a halál már közel van. Újra megnyomja a csengőt.

A beteg érthetően suttogja, keze ökölbe szorul:

– Óh, mégis menni kell!

A halál meg gúnyosan felkacag:

– Hiába minden, velem jössz! De előbb játszom veled.

De a halál képeire hirtelen ráfagy a gúnyos kacaj, mert nyílik a szoba ajtaja. A fehér köpenyes emberek betolják az edényekkel, nikkelezett műszerekkel megrakott asztalkát, a tartályban pedig leküzdhetetlen ellenségét, ami tőle minden áldozatot elragad, amivel nem bír megvívni s ami miatt a nagy tragédiát nem tudja végigjátszani: a frissen buzgó vért.

A beteg testét melegség árasztja el, átjárja a friss, életet adó vér minden porcikáját, tisztul a gondolata, és eltűnik fokozatosan az aljas halál. Már nemcsak reménykedik, de egész testével érzi, hogy élni fog, mert élnie kell! A föltötte bekötött szájjal hajladozó orvosokban is bízik, akik a halál helyébe hozzák a beáradó madárfüttyöt, virágillatot, a napfényes ablakon át beözönlő életet.

Már friss vér buzog a testében. Jólesik mély lélegzetet vennie. Amikor a fehér köpenyes orvosok kivonulnak, csendesen elalszik a kimerült emberek módján.

Sokat, nagyon sokat aludt. Talán egy egész napot is. Amikor felébred, frissnek érzi magát, bár vállába, karjába bele-belesajog néha a kínzó fájdalom. Ekkor veszi észre, hogy egész felsőtestét és karjait súlyos gipszkötés fogja át.

Az ajtón kopogtatnak. Háromnapos szenvedés, haláltusa után most derül fel a lelke először. Az ablakon beözönló napfény teleszórja a szobát, s ebben a fényárban megjelenik a küszöbön, aggódó arccal a felesége. Apró, gyors tipegést hall, amikor kezét megcsókolják:

– Édesapám, soha nem leszek rossz, ne halj meg!

Hát lehet-e még mosolyogni? Hiába feszíti mellét, torkát a ki-mondhatatlan öröm, szemébe könny szökik. Elmosódva látja felesége arcát. A visszatartott könnyek felszabadulva meg-erednek, torkából görcsös zokogás tör fel. Szeretné átölelni asz-szonyának gyenge parázs derekát, de csak szíve melegével bírja simogatni.

– Eljöttetek, drágaságom? Nem haltam meg? Élhetek még ve-letek együtt, boldogságban, szeretetben? Úgy, mint eddig? Kislányom, lelkem szerelmes magzatja, gyere, hadd csókolja-lak téged is.

– Kérem, azonnal tessék elhagyni a termet! – öblös férfihang szól itt közbe.

– De aranyos főorvos úr...

– A betegnek csöndre, nyugalomra van szüksége! Pár nap múl-va be lehet jönni... Maga meg most sír, amikor örülnie kelle-ne, hogy él? – mosolyog a betegre. – Ugyan, fiatalasszony, semmit nem fogadok el! Mi csak kötelességünket teljesítettük. De ha mégis úgy érzi, hogy tartozik valamivel, akkor sem ne-künk, hanem azoknak tartozik, akik a véradó állomáson ön-ként vért adtak. Ha vér nem volna, a maga férje sem feküdne itt élve. Adjon asszonykám vért embertársainak, ha haza-megy. Maga jó erőben van. De férje is adjon vissza, ha felgyó-gyul... Tehát tessék hagyni nyugodtan a beteget. Meg fog gyó-gyulni, ne aggódjanak. Holnapután bejöhetnek!

Elbúcsúznak. Az ajtó becsukódik mögöttük. Csend borul a szobára. A sárga kavicsos kis útról mind halkabbá váló, majd a csendbe vesző léptek még megsimogatják a beteg szívét. Egy hosszabb, de finom kavicsropogás s egy apró, kis ütemes. De szép is tud lenni az élet és de jó terveket szőni, a jövőt alakí-tani, színeztetni, hogy is lesz azután, ha felgyógyul.

A napfény az ágya közepén pásztázza végig a szobát. Két mé-hecske kergeti egymást a fényárban. A szobába virágillatot szór a tavaszi szél. Az ágyáról szépen odalátni a szőlőskert kis kunyhójára, melynek kéményén a gólya most hátára fekteti hosszú piros csőrét, és hangos kepelésbe fog, mire az égből lassan leereszkedik a párja, hogy együtt rendezzék a tavaly el-hagyott fészket. És tényleg, milyen okos ötletet tud adni egy kelepelő gólya, hiszen kevés ez az egyke, szőszke kislánya. Egy gyerek nem gyerek.

Hirtelen szirénabúgás, fűcsikordulás hasítja ketté a gondola-tot. Mentőautó érkezett. Megelevenedik a kórház folyosója, ajtócsapkodás, szaladgálás, kiáltozás hallatszik.

– Gyorsan Császár főorvos úrér! Új beteg jött! Vérátömlesz-tésre felkészülni!

Garzó Mária

Süllyedek

Fekete pocsolyában állok.

Mozdulni nem tudok.

Lábaim gonosz öröknek engedelmeskednek.

Élettelen kődarabok lettek.

Testem hideg, nyálkás hínár fonja át.

Egyre erősebb szárait szövő rám.

Vaspáncélként fedi szomorú életem.

Anélkül is fáj nekem.

Könyörtelenül feszít és a mélybe taszít.

Már nem kapok levegőt.

Megpróbálom a lehetetlent.

Két karom könyörögve a pocsolyából

a nap felé emelem.

Erőtlenül nyújtom és kitárom.

Fényétől szabadulásomat várom.

De egyre jobban süllyedek.

Nincsen kapaszkodó.

A fekete pocsolyában örökre elveszek.

Giorgione: *Alta Veneta*

Szigethy Ilona

Mementó

Úttalan utakon,
Útveszejtő vágyakon
Rebbséget el egy Élet!

Olvadó viaszon,
Omladozó falakon
Vésett Emlékképet!

Andalító álmokon,
Asszonyi ábrándokon
Éjsötétben fény lett!

Reményt keltő szózaton,
Ringó gondolatokon
Óv két Csillagképet!

Bayer Béla

Verébfiók

A faház valamennyi részén behatolt a zöldes reggeli fény. Már jó ideje hunyorogtam, mire kinyitottam a szemem. Az ablakhoz húzódva kukkantottam ki. Odakünn már világos volt. Visszafeküdtem, de már nem takaróztam be. Az éjszaka nem hűtötte le a levegőt, a felkelő nap pedig csak fokozta a hőséget. Közvetlenül mellettem, a falnál, Frida feküdt hason. Hogy aludhat valaki hasmánt, gondoltam, s lehunytam a szemem. Visszagondoltam a tegnapi estére. Vajon hány óra lehetett, amikor lefeküdtünk? Vajon miképp jutottunk ehhez a bünghöz, milyen erővonalak rendezték dolgainkat? Lassan, de egyéállt a kép. Pattanó koloncok neszében moccantunk egymás felé.

– Egy üres szobában ültem a padlón – villantak bennem a halottak –, ölemben az apám feje nyugodott. Arról beszélgettünk higgadt nyugalommal, hogy neki most „mennie kell”, hogy ő most meghal. Rövidre rá megtörtént.

– De hisz...

– Persze, tudom. Az álom síkján...

– Szörnyű lehetett.

– Nem, így nem. Emberléptékűnek tűnt. A szörnyű az volt, amikor tényleg megtörtént. Elütötte egy autó. Én meg, ahelyett, hogy vele foglalkoztam volna, a rendőrrel kezdtem vitába.

Magával a halállal már megbékéltem, hisz ez az egyetlen tudatos életeseményünk, amiben mindannyian demokratikusan vagyunk jelen. Apánál sem a vég nyomasztott, hanem az út, ami ide vezetett.

– Hát nem baleset volt?

– Deee, csak hát... Az utóbbi időben már, nos, elborult. A veszélyérzete is cserbenhagyta. Tudja, őt odaát Erdélyben bitóra ítélték. Alkalma volt gondolkodnia fizikai megsemmisülésről, megtapasztalhatta a rákészsülés rituáléját. Úgy tartom, amilyen mértékben a halálról gondolkodunk, olyan mértékben éljük meg az életünket is. Talán ő is megértett akkor valamit, amiről sohasem beszélt, de ami kegyetlenségét motiválhatta. Nem, sohasem szerettem, de akkor, büntudatom által közelebb kerültem hozzá. Olyannyira nyomasztott a dolog, hogy el kellett mondanom valakinek.

– Neked! – tegezett le minden átmenet nélkül –, hozzád bújhatok egy csöppet? Csak úgy...

Hagytam, s ő ázott verébfiókként fészkelte ölemben magát. Szándékosan kerültem bőrének érintését, hajának bódító illatát, ám amikor ajkaim önkéntelenül homlokához értek, két karja nyakamra fonódott. Homlokáról a szájához rántotta számat úgy, olyan hévvel, olyannyira mohón, hogy fogaink összekoccantak. Mellei megfeszültek. Felhúzódott, hogy megérinthesse fölébe hajló testemet.

Soha addigi életemben nem csókolt senki ilyen vad kétségbeeséssel, ilyen szomjazón. Mámoros erővel szorított magához, míg ki nem fulladt. Egy pillanatra elengedett, hogy hátradőlve szemembe meredjen. Azután megint magához rántott, hogy eszméletlen mohósággal csókolja össze arcomat, homlokomat. Egyre görcsösebben szorított, hogy végül fáradt szégyenkezéssel kérje:

– Ölelj magadhoz!

Fényteli

Akárha kifeszítő mandulaág
hajnali halmok vackán,
akárha rozárium.

Ajkaid vérbő szirmai
szájamhoz bíborlanak.
Vállaid havasa villan,
s míg bimbót bont
öledben a havasi gyopár,
főlébem hajolsz.

Szemeid kökénylő parazsa
száműzi csöndemnek
fekete virágait, melyekkel
az éjszaka pilláim megkoszorúzza.

Illanó öröm árad.

Barka buggyan,

legényes mézgaecsepp.

Ujjaid követik ereim futását,

majd becézőn övemmel bíbelődnek.

Ágyékod öble fogad be végül,

s én megmártózom

egy fényteli ragyogásban.

Golgota

Feszítve tested keresztjére,
vonaglik körében tárt combú kín.
Stigmaként: örvénylő szája-csókok
sózzák sebeim.

Homlokom odvában pulzáló zsarátnok,
cicázó lázrózsák gyötrelme: kiáltok!
Torkomban azonban gügyögés donog
(a veretes szó helyén), s egy botor
szenvedély tövissel megkoszorúz.

Ürügy

Combjaid sáncain
gyűrűzködik a reggel.

Egy vézna hangacserjén
gőgicsél a rügy.

A lét neszez, s míg
győzködik a csönddel,
kering a nedv.

(A vers csupán ürügy.)

Baráti Molnár Lóránt

Vadgalamb

Szárnyal, szüntelen szárnyal. A magas, télvégi ég alatt csillognak az opál, szürkés, gyöngyszínű tollak. Kiáltásuk sajátosan hangulatos. Mély burukkolásuktól visszhangzik a tavaszi táj.

Az emberek általában azt tartják, hogy az igazi röpülés jelképe a sas vagy a sólyom szélesebb szárnyalása. Pedig de szép a vadgalambok csapatos röpte is!

Két, gyermekkori emlék jut eszembe. Falum tágas határa tele volt kis tavakkal. Egy kora tavaszi délután, az ebédet követően öcsémmel kimentünk pecázní az egyik tavacskához. A vízben ide-oda cikáztak az apró halak: szivárványos ökle, durbincs, kis keszegek, naphal, küsz... Mondom, ott kuporogtunk öcsémmel egy régi pokrócra telepedve, amikor hirtelen azt vettük észre, hogy az égen megjelent egy nagy csapat vadgalamb. Villámgyorsan, szinte repülő nyilakként suhantak, majd körözésbe kezdtek a tó fölött. Egyre lejjebb és lejjebb ereszkedtek...

Egyszer csak az élen suhogó, a többinél nagyobb, opáltollú madár – a vezér lehetett – leereszkedett a tóra, és csőrével szántani kezdte a vizet. Megirigyelte volna a halászsasok, a kormoránok, a halfarkasok, a kárókatonák, a dankasirályok tudományát? Mutatványát legalább ötször ismételte meg. A többi vadgalamb – vezetőjük példája nyomán – szintén kedvet kapott a dologhoz. Először csak egy-két madár, majd pár pillanat múlva az egész csapat szántani kezdte csőrével a víztükröt. Felemelkedtek, majd szinte zuhanórepülésben csaptak le a tóra. Többszöri produkciójuk végül eredménnyel járt: sikerült néhány halat kiemelniük a tóból.

Még ma is látom magam öcsémmel azon a kora tavaszi délutánon, amint csodálkozástól tátott szájjal bámuljuk azokat a csodálatos madarakat.

A másik gyermekkori emlék a vadgalambról. Tél volt. Nagy hó. Csikorgó hideg. Egy délután, az iskolából hazamenet házunk kapuja előtt találtunk egy sérült szárnyú kis fiókgalambot... Bevittük. Kis kuckófelét készítettünk számára a konyhában. Árpával, búzával etettük. Még az öreg állatorvost is elhívtuk, hogy nézze meg madarunk szárnyát. Az ő tanácsai alapján gyógyítottuk vadgalambunkat egész télen.

Tavaszi elején egyszer kinyitottuk az ablakot. Galambunk föl-röppent a párkányra, aztán egyetlen mozdulattal szárnya alá kapta a levegőt... Kicsit bántottunk elmentetlén, de azért örültünk annak, hogy meggyógyult.

Nemrég, egy hétfőn, csöndre, békére, nyugalomra vágyva elmentem egy Győr melletti faluba, Gyirmótra, a Marcal mellé. Sétáltam a folyó partján, figyeltem a horgászokat. Hirtelen megjelent egy csapat vadgalamb. És megismétlődött a már-már elfelejtett gyerekkori emlék! A madarak körözésbe fogtak a víz fölött. Először a vezér, majd sorjában a többi is – akár a halfarkasok, dankasirályok, kormoránok, halászsasok, kárókatonák – lecsaptak a folyó tükrére, hosszú métereken át szántva azt a csőrükkel. Némelyiknek sikerült is kiemelnie egy-egy apró halat. Aztán amilyen gyorsan jöttek, olyan hirtelen el is tűntek a tavaszi ég alatt.

Vadgalamb. Szárnyal, szüntelen szárnyal. Csillognak az opál, szürkés, ezüstös, gyöngyszínű tollak. Kiáltásaiktól visszhangzik mindenütt a táj.

Vadgalamb. Gyermekkorunk szép, szabad madara.

Martin Iringó

Próféta

bekopog ablakodon
nem szól
melléd térdel
ember-üres tér
nincs helye máshol
ima
együttrezgés
és látja Isten hogy ez jó

Vesd meg nekem...

vesd meg nekem hosszú szempillád
szelíd vánkösát
ne tudjanak bántani
akik nézni szépen
csak magukra tudnak
kik mosolyogva fojtanak
áldozzák fel helyettem
saját gyászukat

Lábnyom

elmentél szép árnyhajú
nem kopog folyosómon cipőd
hosszú grádicsos lajtorjával
s nem gyermekeddel bibelődöz

emberként kibem nem hittek
emberek között
egyetlen voltál s maradtál
ki bízott nem kötözött

merre kószál anyám
apám bátyám te lennél kedvesem
megszültél vagy megfogantál
ki vagy nem emlékezem

Magyari Barna

Párbeszéd

Mindenki ámulatára furcsa hang zavarja meg a környéken tartózkodókat: két baktérium rádiótelefonon beszélget az úgynevezett KGST-piacon.

– Én mintegy 118 kilométerről érkeztem. Most itt állok egy műanyagvonalzón, a 118–119-ik milliméter között.

– Én a negyvenfokos vodkásüvegen stagnálok, és azokat a testvéreimet siratom, akik a távolban maradván mind elpusztultak a mínusz negyven fokos hidegben.

– Képzeld, nálunk otthon fejadag van, havonta egyszer kapunk kórokozókat.

– Képzeld, nálunk otthon szesztilalom van, törvényeink szerint „feketén” ülök a vodkásüvegen.

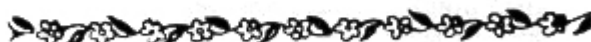
Éjszakai evezősök

mintha
magánhangzókkal
tűzném fel a hajad
hogy fürtjeid
ne fújja szét az élvezet

a konnektorból
kihúzzuk az ufót
egy több ezer wattos
vallomáson
hevítjük a helyzetet

későre jár
a költészet
a paplan alá visszamegy
valaki
rácsukta
Párizsra az Ady-kötetet

a borospohárban két szerelmes
evez
a franciaág felé

Sárközi Árpád

Szorgalom

Lobogó lángjával a felkelő nap
ásító tulipán:
szirmai közt döngicsélő méh
a szorgalom.

Németh Erzsébet

Figyelem

Fegyelem,
figyelem kell most!
Heródesedik a világ...
Kardélre hány az élet
felkent csecsemőket,
és minden Messiást.
Figyelem,
fegyelem kell most,
mert kardélre hány az élet,
vagy te hanyod le magad,
mert nem tudsz emberibb lenni
és eléggé szabad.
Földre kötözött elképzeléssel
vergődsz sorsodba lökve...
–álmod gótikus temploma rád dől–
míg "fölkent királyok" hirdetik:
értetek élünk
most és mindörökre!

Július

Kigombolja ingét a mező,
a nagydarab, szőke szerető.
Bozontos mellén a szél ujjai
mint megvadult citra húrjai:
bujá ritmusát zengik a nyárnak.

Sárközy Vendel Gergely

Fekete-fehér

Hiába „fehér”
kívül a jellege,
ha belül „fekete”
a jelleme.

Filozófia

Én a szív táján helyezkedem...
Ő a túloldalon. Erősen!

Megbocsájtani...

Megbocsájtani annyi,
Mint végtelenül szeretni.

Domonkos János

Lélek és tenger

Bárdosi Németh János (1902–1981) hátrahagyott költeményei

A Dunántúl költője, az egykori szombathelyi irodalmi élet jeles szervezője. Érett formakultúrájú lírája a nyugatos költészet hagyományait, eszközeit ötvözi.

Életműve a klasszikus erkölcsiség és jóra törekvés harmóniáját hordozza. A két világháború közti szombathelyi irodalomtörténet legkiemelkedőbb irodalomszervező személyisége Bárdosi Németh János költő-író volt. Szülővárosában – Szombathelyen – olyan pezsgő irodalmi élet személyes irányítója, mozgatója volt, amely példa nélkül áll a kétezres éves város történetében. Azzá tette nem csupán a szülőváros szeretete:

„A város nekem mindig az marad, / ahogy Szombathely akkor láttalak: / a villamos, a fény, a ligetek, / az ifjúságom álmát zengitek. / ...Ó, város, annyi álmot adtatok, / hogy nem látom a bút, a könnyeket, / melytől a szívem sajgott, szenvedett.” Szombathely múltjának alapos ismerete, kivételesen rokonszenves emberi egyénisége, széleskörű világ- és magyar irodalmi tájékozottsága, az irodalomhoz érzett rendíthetetlen elhivatottsága jellemzi. Mindhárom műfajcsoportban (epika, líra, dráma-daljáték) alkotott maradandót. Fő kifejező formája a vers maradt, vezérmotívuma pedig a fény és a csend. Alkotóművészetével tehetségét példázta. Szíve kiapadhatatlan lelkesedésével pedig irodalmat szervezett – méghozzá vidéken –, mert azt vallotta, hogy irodalom ott virágzik leginkább, ahol irodalmi élet is van. Folyóíratszerkesztő és esztétaként az irodalmi hagyományok avatott értékelőjének bizonyult, de kazincsys típusú módszerekkel az élő magyar kortárs írók közötti személyes és levelező kapcsolat fáradhatatlan kialakítójává vált. (E sorok írója is nagyon sok hozzá írt Bárdosi Németh-levelet őriz.) A fiatal tehetségek sohasem kopogtattak eredménytelenül hozzá.

Kiemelkedő irodalmi tevékenységét a kenyérkeresettel járó lekötöttség mellett végezte. A hivatali munka sokat elvont belőle – költészeti, irodalomszervezői erőfeszítései kárára. Írni szeretett mindig, élete végéig. Ars poeticájáról költeményei beszélnek. Költői termése gazdag: könyv alakban publikált verseinek száma mintegy hatszáz, ebből a szombathelyi termés közel kétszáz költemény.

Bárdosi Németh János Szombathelyen született 1902. március 8-án, a város legszebb sugárútján, a Széll Kálmán u. 37. szám alatt, az udvarban, a vasúti mozdonyfűtő apa otthonában.

„Széll Kálmán utca 37. alatt / e vers jelölje meg a házfalat, / mert itt születtem egy tavasz-napon, / szombat volt, ahogy kinyomozhatom. / Az udvarában állt a szülőház, / pár fa borult rá és egy kút tanyáz, / kis kerek kút: az zenélt nekem / azon az első, furcsa reggel.”

Hét testvére közül János volt a legidősebb. 1981. március 3-án hunyt el Pécsen (nem Budapesten, miként hibásan az Új Magyar Irodalmi Lexikon feltünteti), s halála előtti héten kaptam tőle az utolsó levelet, melyben az akkor róla elhangzott rádióadásról is írt. Tizenöt könyve – 11 verseskötet, 2 regény, 2 tanulmánygyűjtemény – jelent meg. Halála után két verses-

kötet kézírata maradt hátrahagyva: Lélek és tenger címmel jelölte az 1952-ben írt önéletrajzi szonettciklusát, Gyökerek cím alatt kötötte csokorba további kiadatlan verseit. A Pannónia Könyvek gondozásában most napvilágot látott Lélek és tenger c. lírai gyűjtemény az életművet kitűnően ismerő Tüskés Tibor szerkesztésében és utószavával lényegében e kéziratos könyvek anyagára épül. Mindig érdekes, kitűnő stílusban írt, felejtethetetlen képeket tud rajzolni saját lelkiállapotáról. A költő számára az értelmes létezés bizonyítéka a címadó vers is – Lélek és tenger –, amely az egész életpálya összefoglalója lehetne: „A forrás, patak, folyó: tenger lett, / számlálhatom a szálló éveket, / tudom, a tenger még nagyobb titok, / a tenger mégis egyenes, nyitott. / Nincs annyi kanyar, fordulat, hegyek, / amelyek mindig elém merednek / a tenger: tenger, árad és apad, / a tenger komoly, végtelen, szabad, / örök körökben ring maga körül. / S a tenger, hogyha háborog, örül, / csak önmagával számol, vezekel, / a lélek: tenger, légy hát végtelen.”

Ezekben a szonettekben nem csupán több életrajzi mozzanat válik világosabbá, hanem egy-egy hangulat találó megjelenítésével az életrajzi elemek a versháttér hitelesítésének eszközeivé emelkednek.

Személyekhez szóló ódák, elégiák, szonettek nem titkolt célja a költők, művészek megbecsülésének tudatosítása (Berzsenyi, Arany, Babits, Bartók, József Attila, Rippl-Rónai és Egry). Az Illyés-portré a legsikerültebb, talán mert őt csodálja a legőszintebben és a legodaadóbban. A gyűjteményes kötet lehetőséget ad Bárdosi Németh költészeti értékeinek újabb számbavételére, de pályaképe úgy hiteles, ha itt is emlékeztetünk irodalomszervező munkásságára – hogy 1932-ben Szombathelyen a Faludi Ferenc Irodalmi Társaság elnökévé választották, s annak pódiumán a kortárs irodalmat szövegezte meg. Szombathelyre hívta Bajcsy-Zsilinszkyt, Kosztolányit, Mórát, Móriczot, Szabó Lőrincet, Kárpáti Aurélt, Tamási Áront, Dsidát, Feját és Németh Lászlót, Illyést. 1936–37-ben Írott Kő címmel folyóiratot szerkesztett Szombathelyen, mely ekkor egyetlen ilyen jellegű kiadványa volt az egész Dunántúlnak. A folyóirat eredményei, valamint a Szombathelyen kifejtett eredményes irodalomszervezői munka értékei 1943-ban Pécsen a Janus Pannónius Társaságot arra ösztönözték, hogy városukba hívják Bárdosi Németh Jánost. Az Írott Kő 1943. 8. számában Kutas Kálmán költőtárs így búcsúztatta őt: „Vasi rögök, nem nyögtök-e fel, hogy elhagy titeket leghívebb szülöttetek? Írott Kő! Lettél-e volna az a súlyos kő s az az ihletett írás, ha nem Ő állít fel, s nem Ő vési rád a betűket?”

A szakirodalom által realisan fel nem mért költő lírai hagyatéka azonban alkalmas arra, hogy a versolvasók újra felfedezzék, hisz e könyve művészi színvonalban is méltó társa előző kötetének. Mind mondanivalója, mind stílusa révén alkalmas az előadóművészet és az irodalom megszerettetésére. Minden verskedvelő olvasónak jó szívvel ajánlom!

Lélek és tenger. Pannónia Könyvek. Kiadja: Baranya Megyei Könyvtár, Pécs. 150 oldal. Ára: 260 Ft.

Kósa Bálint – a fametsző

1968 óta – immár hat éve nyugdíjasként – csak a fametszésnek hódol az erdélyi Kósa Bálint.

A tízéves kisdíák Nagy István néptanító figyelmét Honvédkarácsony a fronton című rajzával keltette föl. Ajánlatát, hogy a fiú festészetet tanuljon, a szülők elutasították. Polgárba írták, majd Sepsiszentgyörgyre került a fémipari iskolába. Néhány évi fizikai munka után felvételt nyert a kolozsvári Bolyai János Tudományegyetemre, ahol biológia-kémia tanári oklevelet szerzett. Székelyverekére került tanítani, ahol hamarosan az iskola igazgatójává nevezték ki. Rövid ebbéli pályafutása. Őszinte véleménynyilvánításáért pörbe fogták, letartóztatták, és háromévi politikai fogságra ítélték. A megpróbáltatás évei következtek. Szabadulása után még munkahelyet is nehezen kapott.

Falujában, Köpecen 1956-ban nagy sikerrel mutatta be olajképeit. Ha tehette, rajzolt, füstött. Ősállatmaradványokat, erdélyi tájakat, portrékat. Fordulópontot jelentett életében az a tény, hogy megjelent Sepsiszentgyörgyön Gy. Szabó Béla fametszet-kiállításának megnyitásán. A fametszetek szerelmese lett. Többé nem vette kezébe az ecsetet.

Már első fametszetei közül is több megjelent az újságokban. Erre fölfigyelt Gy. Szabó Béla is, és meghívta, hogy dolgozzanak együtt. Ötöstendei kemény tanulóiidő kezdődött. A szigorú mesteren kívül az Egyesült Államokban élt Petry Béla grafikusművész is rendszeresen ellátta tanácsokkal.

Kósa Bálint lelkében mélyen él a székely táj, amelyben népe születik, keservesen él és elporlad. Metszetein megjeleníti a téli Hargitát, a Kormos patak völgyét, a Maros vidékét. Keretbe foglalja az erdélyi templomokat, kúriákat. A történelmet idézi a sebes hegyi patak árjával dacoló, vízmosásokba kapaszkodó gyökérzet. A fekete-fehér változó tónusával üzen kortársainak, jövőt és biztatást keltve.

Kósa Bálint Erdélyben, Olasztelken él. Több mint egy évtizede a Művészetbarátok Egyesületének tagja. Közel másfélszáz kiállításon szerepelt 1956 és 1994 között. Hazánkban is több alkalommal láthattuk fametszeteit.

Geröly Tibor

13

RÖNKVONTATÁS

Sárközi Árpád

Vannak már jelei

Sokáig
tehetségtelen, fránya
alaknak tartottam
magam.
Nem sikerült ez,
nem jött be az,
elkerült amaz.
De erről le kell
most már
tennem.
Vannak már jelei:
tehetséges koldus
még válhat
belőlem.

Péter Eta

A kertedben

Mikor a Vándor számtalan útja során
pihenésképpen itatta a szomjazó földet,
tágítva a virág, fa, bokor tüdejét,
megszólalt bennem az Ősöm,
s félig hunyt pillám alól
az örök idők rácsa vakított:
láttam a gall harcost,
gazverte régi nyomon,
éreztem a bőröm alatt –
s a szomjas földdel együtt ittam
hőszemet, a napfényt, a vizet, a nyugalmat.

Forrai Ágnes

Anyaság

Szünetlen lépdesni
Istennek lábnyomán:

Titáni alázat
lelkek magaslatán.

Osztozni a Semmin
apadatlanul.

Ha csak egy percre is:
csitul a máglyatűz –

A csönd behavaz:
megsemmisülsz!

Németh Erzsébet

Nyári érzés

A délután meleg mellére
tarka pillangók szállnak...
lángoló gyöngyfüzér ritmusán
emelnek égis
a szirommá lobbanó vágyak.

Figyelem! Fizessen elő a LANTRA! Egy évre, postaköltséggel együtt mindössze 200 Ft. Az előfizetési díjat, postautalványon, a szerkesztőség címére kell elküldeni. Lapunk nem nyereséges kiadvány, ezért a közölt művekért szerzői jogdíjat nem fizetünk. Kéziratokat nem őrizünk meg és nem küldünk vissza!

LANTRA

A TINÓDI KLUB
IRODALMI FOLYÓIRATA

Főszerkesztő: Németh Dezső

Szerkesztők: Bornemisza Attila
Ihász-Kovács Éva

Olvasószerkesztő: Németh Erzsébet

Szerkesztőség: 1211 Budapest
Ady Endre út 5. III/10.
Telefon.: 2 77-7196
Telefon/Fax: 277-5309

Kiadja a Tinódi Klub
Felelős kiadó: Németh Dezső

BY-WORK
KIADÓ ÉS NYOMDA
1029 Budapest, Géza fejedelem utca 45.
Telefon/Fax: 176-9164
Szedés-tördelés a Tinódi Klub munkája

ISSN 0865-8633

Németh Dezső

Mintha nem lenne...

1995

Mintha nem lenne utcánk,
mintha nem lenne kertünk,
mintha nőtt volna a szánk,
mert önmagunkon győzni mertünk.

Szánkban a szó rohadni kezdett.
A szeretet fáit kivágtuk sorba.
Itt vagyunk mind aki győzve veszített
az elátkozott földpokolban.

Magunkon átrohanva élünk,
gázlót taposunk másokon,
s kínjaiba aki belekékül,
fásult korunkban nem lehet rokon.

Mintha nem lenne szívünk,
mintha nem lenne merszünk,
mintha nőtt volna a szánk...
Mert mi mindig veszünk.

Mert mi mindig veszünk?!

Érzelemgránátok

Tekintetem gránátalmáit dobálom feléd,
felrobbannak, szétvetik csókjaid liliomszárait,
és hullnak a szirmok, mintha lángok lobognának
életem félelemsötét boltozatán.

Most ne indulj zuhanó robogással!
Széltépte utakon most ne keress!
Madarak szállnak ki a számból.
Karvalyok szállnak ki homlokomból.

Madarak halnak meg: hősök.
Karvalyok győznek: gyilkosok.
Milyen hatalmas Istenek ragyognak?!

Milyen hatalmas Istenek kacagnak?!
Sáros földre hajítom érzelmeim gránátait,
és te is letörsz homlokom virága...

TAKARÉKSZÖVEGKEZET
A VIDEK BANKJA